

В.П. Марчук, канд. екон. наук, доц.,
Севастопольський інститут банківської справи
Української академії банківської справи НБУ;
І.М. Крат, ДВНЗ "Українська академія банківської справи НБУ"

ДОСВІД БОРОТЬБИ З ФІНАНСОВОЮ КРИЗОЮ У КАНАДІ ТА ЇЇ УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Аналіз ефективності діяльності урядів та центральних банків різних країн у боротьбі з фінансовою кризою протягом 2008-2009 рр. показав значні успіхи Канади в цій сфері. Якщо порівняти вплив кризи у фінансовій сфері США та Канади то видно, що Канада практично безболісно вийшла з цієї кризи. У США уряд для підтримки фінансового сектора в 2008-2009 рр. направив понад 1 трлн. дол. бюджетних коштів. Тільки в 2008 р. 140 банків США стали банкрутами, включаючи міжнародні інвестиційні банки. У 2009 р. Федерація страхування депозитів США (FDIC) витратила близько 80 млрд. дол. США на повернення власникам депозитних коштів.

Аналіз даних сайтів "Bank of Canada", "Canada official site", економічного інституту Брукінгса, періодичних видань "The Economist", "Financial times", "Mortgage Finance" та інших дає можливість зробити висновки щодо Канади. За останні роки Канада єдина з країн G7, в якій спостерігається ріст профіциту державного бюджету. З 1997 р. зовнішній борг країни зменшився на 100 млрд. дол. До теперішнього часу жоден з 21 банків Канади не отримав підтримки від уряду країни. В умовах кризи Всесвітній економічний форум визнав фінансову систему Канади найбільш здоровою і стійкою в світі.

Однак на початку 90-х рр. XX ст. фінансове становище Канади було важким. У 1993 р. дефіцит державного бюджету перевищив 5 % ВВП, а державний борг склав майже 100 % ВВП. Завдяки національній програмі приватизації ці показники значно покращилися, що дозволило розширити ринки капіталів і збільшити ефективність державних підприємств.

Банки відіграють ключову роль в економіці Канади. Банківська галузь країни налічує 21 вітчизняний банк, 23 дочірні іноземні банки та 21 філію іноземних банків. У сукупності ці установи управляють активами на суму понад 1,8 трлн. дол. Банкам належить більше 70 % всіх активів канадського фінансового сектора. При цьому 6 найбільших банків з канадським капіталом володіють більше 90 % активами всієї банківської системи. Банки Канади здійснюють свою діяльність через велику мережу з понад 8 000 філій та близько 18 000 банкоматів, розташованих у всіх куточках країни.

На законодавчому рівні діяльність банків суворо регламентується. З початку 70-х рр. XX ст. було введено ряд законів, які детально регламентували банківську діяльність, в тому числі закон від 1997 р. "Про Управління нагляду за фінансовими установами".

Центральним банком Канади є Bank of Canada, який був створений в 1935 р. як приватна установа і націоналізований у 1938 р. Основними його

цілями є підтримка курсу національної валюти та інфляції на рівні 1-3 %. Основним інструментом грошово-кредитної політики є зміна щоденної цільової ставки рефінансування. Ця ставка вказує великим фінансовим установам Канади, за якої середньої процентної ставки Банк Канади рекомендує їм надавати один одному кошти протягом одного дня. Зміна щоденної цільової ставки рефінансування зазвичай відбивається на інших процентних ставках, зокрема на іпотечних і базових позикових ставках комерційних банків. Коливання цих ставок впливає на інші процентні ставки і впливає на зовнішню цінність канадського долара. У квітні 2009 р. Банк Канади знизив ставку рефінансування до 0,25 %.

Важливим є функціонування єдиного всеохоплюючого регулятора в секторі фінансових послуг. У Канаді цим органом є Головне управління фінансових установ (OSFI), у мандат якого входить контроль за діяльністю всіх банківських, фінансових та страхових установ, а також вивчення їх безпеки і надійності.

Дії уряду та центрального банку Канади із забезпечення стабільності економіки, мінімізації залежності банківської системи від іноземного капіталу дозволили економіці Канади уникнути кризових явищ та підняти курс канадського долара у 2009 р. на 15 %.

Пропозиції для банківського сектора України:

- іноземні банки в структурі банківської системи України займають близько 50 % банківського ринку, в Канаді – 10 %, тобто в Україні на державному рівні треба обмежувати присутність іноземних комерційних банків;
- банківська система України на сучасному кризовому етапі функціонування потребує значного законодавчого регламентування. В першу чергу це стосується закону про злиття та поглинання банків, з метою скорочення кількості банківських установ;
- основною метою ЦБ Канади є підтримка рівня інфляції 1-3 %. Основним інструментом для досягнення цього є зміна ставки рефінансування, тому в Україні також потрібно переходити до таргетування інфляції та активного використання облікової ставки НБУ;
- наявність в Канаді єдиного органу регулювання фінансового ринку дозволила жорстко регулювати і контролювати усі фінансові операції, тому в Україні потрібно здійснювати підготовку до створення єдиного наглядового органу фінансового сектора;
- у короткостроковій перспективі, виходячи з того, що канадський долар подорожчав щодо долара США, слід збільшувати його частку в золотовалютних резервах України і зменшувати частку долара США.